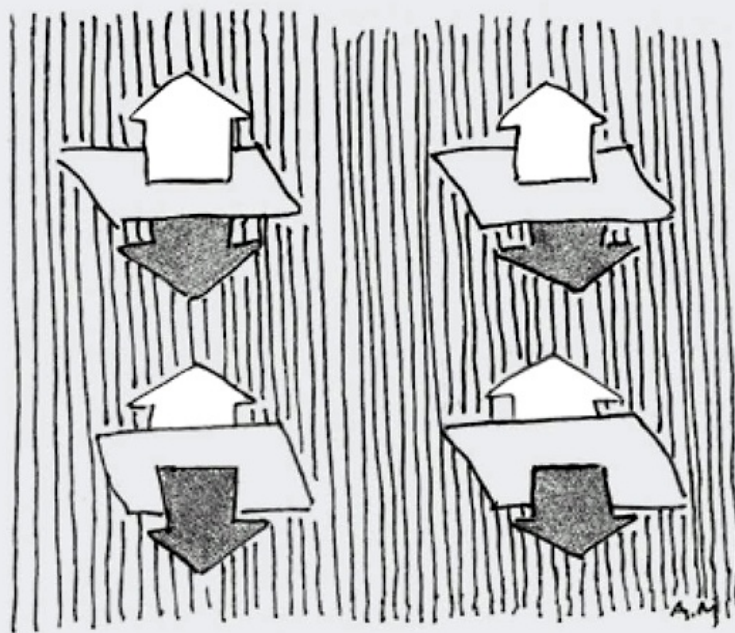

Ψυχές μετά Ι

Γραπτά αναθήματα
σε άσαρκες ενσαρκωμένες μου

**Ειρήνη – Διαλεχτή Κουρομιχελάκη: Αναστάσης
Μαδαμόπουλος, Οι ψυχές μετά Ι, εκδόσεις Έναστρον 2026**

Ποίημα αντίδωρο στον συγγραφέα, το αντίδωρο του αναγνώστη του

Αν υπάρχει η εκδίκηση της ποίησης, τότε εσύ ως σπουδαίος εκδικητής ξέρεις να μεταποιείς, να μεταπλάθεις και να μετουσιώνεις πόνους, συμβάματα και τις γραφές της μεταμνήμης που είναι αναγκαία για να αντέξουμε την μνήμη μας. Σίγουρα η ποίηση είναι αντι-ιστορική αφού κατεργάζεται την αυτοβιογραφία και τα φρικτά υπομνήματα χαράς για να δώσει παράταση μακροζωίας για ό,τι αγαπητικό κι αγαπημένο και κάθε τόσο περπατάει στο ταβάνι, ανάποδα τις νύχτες. Εσύ, ως εύχαρις μπαλωματής των

θλίψεων, κλείνεις τις τρύπες τα ανεπίδοτα να μην περάσουν ώστε να επιδοθούν στους ωφελούμενους και τους οφειλότες αναφωνώντας “έκαστος εφ’ ω ετάχθη” ενώ το τραύμα καθώς ξεχειλίζει άφθονο δεν είναι αυτό που μας τραυματίζει αλλά ό,τι έμεινε ξοπίσω από αυτό.

Ο συγγραφέας, στο ποιητικό του δοκίμιο Οι ψυχές μετά Ι, αναφέρεται στο οντολογικό ζήτημα του θανάτου με τρόπο καινοφανή, μετασχηματίζοντας τον θάνατο και τα θανατερά του παράγωγα, σε εμψυχωτική, λυτρωτική ίαση προτάσσοντας ως αντίδοτα, την αναστάσιμη ύπαρξη, την αναστάσιμη ψυχή και μνήμη. Μια μνήμη που δεν καθηλώνει, δεν ακινητοποιεί αλλά μετουσιώνει τον αφανισμό σε πράξη με νόημα, σε δημιουργία.

“Δεν ξεριζώνονται οι ψυχές γυρνούν ανάμεσά μας ψάχνουν θεούς ή ποιητές να την ξανασαρκώσουν”.

Έτσι, η μνημοσύνη και το διεργασιακό πένθος δεν είναι παθολογικά, δεν είναι ένα λάθος αλλά μια έκφραση αγάπης που συνεχίζει να υπάρχει. Ο Φρόυντ, όπως και ο Χάιντεγκερ, είπε ότι σκοπός της ζωής είναι ο θάνατος. Ο Συγγραφέας επιχειρεί επιτυχώς μελέτες θανάτου που βαθαίνουν το νόημα της ζωής συνομιλώντας ίσως κρυφά με τον Κολτέζ που λέει “πρέπει να κλείσουμε τα σχολεία και να ανοίξουμε τα νεκροταφεία” ’εννοώντας: να διδάξουμε τον θάνατο. Όσο μιλάμε για τον θάνατο τόσο αγγίζουμε την ζωή (το σεσημασμένο δέρας της υπάρξεώς μας κατά τον Εμπειρικό). Επιτελεί λοιπόν και προτείνει στον αναγνώστη του, ως υπαρξιακή ενατένιση, αυτό που ονομάζεται στην θεωρία του Γιούνγκ «ιερή αλχημεία». Η μετατροπή του πόνου σε νόημα, αφού οι αγαπημένοι αποθανόντες δεν είναι απλώς απώλειες αλλά η τομή που καταργεί την συνέχεια, είναι ρήξη στην οντολογία της σχέσης (γράφοντας «σχέση» αναφέρομαι στην ετυμολογική σημασία της: έχω κάτι με κάποιον), ο Συγγραφέας διαψεύδει τον Μάσσιμο Ρεκαλκάτι, στο φως των νεκρών αστεριών όπου γράφει ότι η ερώτηση του υποκειμένου του πένθους «Μπορείς να με χάσεις;» πέφτει στο κενό, αφού δεν μοιραζόμαστε πια τον ίδιο κόσμο, δεν έχουμε κάτι μαζί, (δηλ. μια σχέση). Εδώ η αντιφώνηση, η αντήρηση και η συνήρηση των ψυχών, ζώντων και νεκρών επιμένει ενεργή. Ενώ το εγώ προσπαθεί να συμφιλιωθεί με το ανεπανόρθωτο αποσύροντας την κάθεξη ή την επένδυση από το αντικείμενο, στο Οι ψυχές μετά Ι γίνεται αντιληπτό, μέσω του βιώματος της ανάγνωσης, ότι η αποεπένδυση, ποτέ δεν έσωσε από την οδύνη κανέναν. Αντιθέτως, η μόνη επαρκώς λυτρωτική, λυσιτελής επιλογή μοιάζει να είναι η μετασχηματιστική εγκόλπωση του τεθνεώτος. Όπως άλλωστε το έχει πει ο Χόρχε Μπουκάι «Αν ο άλλος ζει μέσα μας, τότε ο θάνατος είναι μεγάλος ψεύτης» ή, όπως λέει ο Ρόμπερτ Νειμάγερ, στο να αγαπάς και να χάνεις, «όλα όσα μας έπλασαν είναι πάντα μαζί μας».

Ο Αναστάσης, προδιδόμενος από το όνομά του, το οποίο ταυτίζεται με την ουσία του, προμηνύει την χαρμόσυνη μεταπαράσταση της Ανάστασης των ψυχών, αφού ο θάνατος, παρά την παντοδυναμία του, δεν διαφεύγει της μοναδικής του τρωτότητας καθώς «δεν μπορεί να ξεριζώσει τις ψυχές από τις ψυχές». Στην αγάπη των ψυχών του, δηλαδή των νεκρών του, βιώνεται η αίσθηση ότι με προσμένουν, κάποιος με περιμένει, αίρεται η συντέλεια εντός αυτής, κάτι που εγείρει την ανάγκη υπεράσπισης της ανύπαρκτης παρουσίας που εμμένει να αντιστέκεται του αφανισμού της. Και ενώ ο θάνατος διαλύει, από ψυχαναλυτικής άποψης, τον συμβολισμό του «μετά», ο συγγραφέας τον επιτείνει, τον αποθεώνει, τον εξαντλεί πολυσήμαντα καθώς το συγγραφικό υποκείμενο δημιουργεί έναν κειμενικό χώρο αρνούμενο να κείτεται, χώρο ενόρασης και οραματισμού, μεταμνήμης, μετενσάρκωσης, τον εσωτερικό χώρο, τον ενδιάμεσο χώρο του, τις «ψυχές μετά».

Οι παρόντες ζουν κάθε μέρα δίπλα στην απώλεια, στους απόντες τους. Ζούμε διαρκώς στην αφαίρεση, η απώλεια, η βέβαιη αβεβαιότητα είναι σύμμαχος ολόκληρου του βίου μας. Η απώλεια αφήνει πάντα το αποτύπωμά της, το τραύμα που γίνεται μέσα μας ακρωτήρι. Ο αποθανών μας αφήνει χωρίς κράτημα, ο πνιγμένος από τα μαλλιά του πιάνεται, δεν έχει κράτημα, είναι μόνος. Ο καταθλιπτικός άνθρωπος βιώνει συμβολικά την απώλεια, έρχεται αντιμέτωπος με το χάος, το κενό, την άβυσσο, θέλει να είναι στο κρεβάτι γιατί το κρεβάτι τού παρέχει το κράτημα, τον αντέχει. Το κρεβάτι επίσης, είναι πιο κοντά στο πάτωμα, στη γη, στην ταφή, στον θάνατο. «Νιώθω άχθος αρούρης», το βάρος της γης, λέει ο Αχιλλέας πενθώντας για τον θάνατο του Πατρόκλου, αναζητώντας κράτημα. Στην απώλεια, η ζωή με υποχρεώνει να παραχωρήσω κάτι που δεν είμαι έτοιμος να εγκαταλείψω.

Ο Συγγραφέας, σαν ένας άλλος Σαρτρ, γράφει όχι μόνο για τον υπαρξισμό αλλά και για τον ανθρωπισμό: είναι φανερό ότι αγαπά τον άνθρωπο, τους συγγενείς, τους φίλους, τους γείτονες, ακόμη και τους ξένους, αυτούς που δε γνωρίζει. Μέσα στους απόντες του Συγγραφέα, η απόδοση νοήματος στη ζωή διαμεσολαβείται από την συνάντησή μας με τους άλλους. Ανακαλύπτουμε αυτοβιογραφίες μνήμης, αφηγήματα, προσωπικές ιστορίες, πολλαπλά σύμπαντα ως προϊόντα διαπροσωπικού βιώματος που δικαιώνουν την ύπαρξη ακόμα κι ενός σύντομου ή ταπεινού, ενίοτε, βίου, με αυθυπαρξία και που μας υπενθυμίζουν ότι αναπτυσσόμαστε σε ένα μεταίχμιο σχέσης και αποχωρισμού, σχέσης και απουσίας της σχέσης. Ακόμη, καταδεικνύει τη λειτουργία της μνήμης ως φαινόμενο συμφωνώντας με τον Μάρκο Αυρήλιο ότι «είμαστε τα θραύσματα της φαντασίας μας» δηλαδή, η δημιουργική επανασυναρμολόγηση, η ανασύνθεση της εμπειρίας μας. Τέλος, η ψυχική ευρυχωρία του συγγραφικού υποκειμένου, μου προκαλεί συγκίνηση καθώς επιδιώκει να οργανώσει και να τελέσει άτυπα κοινοτικά μνημόσυνα. Όπως στο κείμενο Φίλεμα όπου γράφει «χάνονται μέσα στην σιωπή για μήνες και για χρόνια, μα ξάφνου φανερώνονται ζεστό ψωμί αν μυρίσουν» φροντίζει να θυμηθεί, να μνημονεύσει και τους πιο ξεχασμένους από τους δικούς του επιλήσμονες ζώντες. Σαν να κρατούσε ως πατρική φιγούρα ένα ταπεράκι φαγητό για τους πεινασμένους από αγάπη και μνημοσύνη νεκρούς του κόσμου. Θα αποτολμήσω να πω ότι αυτό μου θυμίζει το σπαρακτικό και άκρως κατανυκτικό της αποκαθήλωσης του Χριστού από τον Σταυρό της Μ. Παρασκευής όπου λέει ο Ιωσήφ στον Πλάτο: «Δος μοι τούτον τον ξένον». Ομοίως ο Συγγραφέας επιδιώκει να διασώσει από την παγερή αφάνεια της λήθης τους, τους ξένους του. Άλλωστε, όπως λέει και ο Βασίλης Κατσικονούρης στην ιστορία του Γιάννη του φονιά «Όποιος δεν αγαπήθηκε, ανάνσταση δεν έχει»

Αυτόνομες θεματικές ενότητες.

Η σκηνική αντιστροφή –νεκρική αυτενέργεια –αποκατάσταση υπερκόσμιας αδικίας

Ο Μαδαμόπουλος συλλαμβάνει μια θαυμαστή αντιστροφή, οι νεκροί είναι που θυμούνται, επιθυμούν, ψαρεύουν ζωντανούς, λαχταρούν να σμίξουν μαζί τους. Αυτονομούνται ως οντότητες και «αναστημένες εκτάκτως» δίνουν το παρόν σαν σε θείκη επιφάνεια μέσα στα όνειρα. Η επίταση του αγαπητικού αιτήματος του εκδημούντα που παραμένει ζωντανό μετά της φυγής του, αποκαθιστά μια υπερκόσμια αδικία εις βάρος των νεκρών αφού όπως λέει ο Σαρτρ “όταν πεθαίνουμε πέφτουμε στα χέρια των άλλων”, οι άλλοι είναι εκείνοι που μπορούν να μιλούν για εκείνον που πέθανε κι όμως εδώ οι νεκροί θυμούνται. Συνομιλεί με τον Ν. Κορνήλιο στο

κυπαρίσσι του βυθού που λέει “οι απόντες διψούν για παρόν θλίβοντας τους παρόντες, συνθλίβοντας τις στιγμές, σταλάζοντας μελαγχολία, οι σκιές στους τοίχους, τα ψίχουλα στο τραπέζι, η άγνωστη φωνή στις σκάλες είναι δικά τους. Κι άλλα πολλά, σχεδόν όλα”.

Η μασκοφορία –προσωπιδοφορία πολλαπλών υπερειγώ – θεωρίες προσωπικότητας

“Το πρόσωπο κι αν φαγωθεί οι μάσκες του απομένουν”

Αναπολούμε τα πρόσωπα τα πολλά και αδιαίρετα του ενός αγαπημένου αποθανόντα. Και ενώ ο αποδημών αποχωρεί, τα προσωπεία –μάσκες του δεν αποχωρούν μαζί του, επιβιώνοντας του θανάτου του, εκ προοιμίου. Θέτει το θέμα της αοριστίας της ταυτότητας. Ποια ορατά πρόσωπα, αναγκασμένα συναρμολογούν το ένα και μοναδικό αγαπηθέν πρόσωπο αλλά και ποιο πρόσωπο επιτρέπουμε στους άλλους να αγαπήσουν από τον φόβο της απόρριψης της αγάπης κλέβοντας κάτι από το θάνατο για τις μεταστάσεις μας;

Ο Όσκαρ Ουάιλντ είπε «Δώσε σε έναν άνθρωπο μια μάσκα και τότε θα δεις το αληθινό του πρόσωπο». Η αποτίμηση του ποιοι υπήρξαμε συντελείται από το εσωτερικό των масκών τελικώς. Η αποθέωση της εξωτερικής ομορφιάς, της εποχής μήπως υπονομεύει την φροντίδα της εσωτερικής; Μήπως για την αρτιότητα των προσωπειών μας θυσιάσαμε την ομορφιά της ψυχής μας;

Θανατική Παρενδυσία—απόν υπονοούμενο ενώ η κοινωνία βιάζεται να επιβάλλει την κανονικότητα

Στη μετά θάνατον ζωή των ψυχών, στο μετά θάνατον μέλλον τους καθώς εκείνες περιδιαβαίνουν στο επέκεινα κερδίζουν αδιαπραγμάτευτα την ενσάρκωσή τους στον κόσμο του παρόντος τους. Κατά αυτήν τη διαδικασία συντελείται μια θανατική παρενδυσία αφού ο ζων αγγίζει, μυρίζει, φοράει τα ρούχα του εκλιπόντα ως εμμονική προσπάθεια παράτασης της συντροφιάς και της παρουσίας του, ως ζωτικός ιδεασμός, ζωτικό ψεύδος.

Στον σύμπαντα κόσμο του συγγραφέα, εκείνον των νεκροζώντανων. Οι αποθανόντες τυγχάνουν όπως είπαμε άλλης μεταχείρισης, ευνοϊκής, καθώς καταλαμβάνουν τον χώρο τους και παίρνουν τον χρόνο τους χωρίς η δράση τους να περιορίζεται στα τυπικά τελετουργικά αγνοώντας την κοινωνία που βιάζεται να επιβάλλει την κανονικότητα. Εδώ, αυτοί πρωταγωνιστούν και ας λέει ο Αργύρης Χιόνης πως «η απουσία εκτός από αόρατη είναι και βουβή, φωνή δεν έχει». Η συχνά ψυχαναγκαστική επανάληψη του ονόματος του απόντα μας, ως ψίθυρος στα χείλη μας, φανερώνει αυτό που λέει ο Λακάν «η αγάπη είναι πάντα αγάπη ονόματος». Έτσι, και στο Οι Ψυχές μετά Ι, αυτή μας διασώζει από την ανωνυμία του χάους μέσω των ιστοριών επιμένει να υπάρχει και να αντιστέκεται κατά του χαμού των ψυχών.

Ο Συγγραφέας και το βιβλίο ως επενδυτές και εγγυητές αθανασίας

Το βιβλίο είναι ο εγγυητής της νεκρανάστασης και ο συγγραφέας θα μείνει αλησμόνητος, ένας καταργητής της λησμοσύνης όπως γράφει ο Μαδαμόπουλος. Κάθε ανάγνωση επιβεβαιώνει ότι ο θάνατος του κειμένου, του αναγνώστη και του συγγραφέα- συμπληρώνω- επατήθη! Θανάτω, θάνατον πατήσας λοιπόν! Σαν σε κρυφή ιερή παρτιτούρα μοιάζουν να ψέλνονται οι λέξεις του Συγγραφέα μας και τα νοήματά τους, συμπυκνωμένης και πολυκύμαντης ύπαρξης. Το να γράφεις σημαίνει ότι κάποτε έζησες πολλαπλασιασμένη ζωή ή ζωή έμπλη, «κανείς» άλλωστε «ζει πάντα δυο ζωές»

σύμφωνα με τον Πεσσόα, μια της πραγματικότητας και μια που φαντάστηκε. Ο Οράτιος είπε «έστησα μνημείο πιο ανθεκτικό από τον χαλκό» Ο Μαδαμόπουλος είπε «οι παραλλαγές του μαύρου, τόσες και του λευκού». Αναγνώστης και συγγραφέας μοιράζονται μια ιερή συμφωνία, γίνονται υπέρμαχοι, δια του κειμένου, της σωτηρίας της ψυχής. Ιεροφάντες και μυστηριακοί πολεμιστές υπέρ της αθανασίας. Όπως το ξεχασμένο κείμενο θα μιλήσει στον διασώστη –αναγνώστη του, ξανά και ξανά. Λέμβοι σωστικές, τα κείμενα! Αν η κόλαση είναι ένας τόπος χωρίς τόπο, κενός, χωρίς προορισμό, τότε συγγραφέας και αναγνώστης μοιράζονται τον ίδιο τόπο, έναν παράδεισο. Ο Συγγραφέας μας, όπως έλεγε ο Σεφέρης, «διαλύει τα κουρέλια από ομίχλη», κρατάει «την σκέψη, υψηλή» (αγαπημένος θα ήταν του Καβάφη). Είναι ένας πιστός, μπροστά σε καθετί που ανασταίνεται, ένας άξιος φορέας του ονόματός του. Γίνεται ένας ιερός ενδιάμεσος, η φωνή όσων δεν βρίσκουν τις λέξεις να πουν... μα υποφέρουν τα νοήματά τους... Έτσι οι αναγνώσεις, για τον συγγραφέα μας, είναι σαν προσευχές που προϋποθέτουν έναν άλλον που νοηματοδοτεί το ερώτημα στη ζωή καταφατικά απ' όπου περιμένουμε μια απάντηση.

Ένα απέραντο νεκροταφείο ο κόσμος, μια απέραντη τυμβωρυχία. Γεννηθήκαμε μελλοθάνατοι, «ευθύς ως γεννηθούμε αρχίζει η επιστροφή» κατά τον Καζαντζάκη. Ο συγγραφέας μιλάει ευθύβολα στα μύχια της ψυχής και στα άδυτα της σκέψης μας. Υπαινιχτικά ενώνει στο ίδιο βλέμμα τον θάνατο των άλλων με τον πιο προσωπικό, κατάδικο μας, θάνατο, και μας θυμίζει ότι κανένας θάνατος δεν μας προετοιμάζει εν τέλει για τον δικό μας. Εμπυχωμένος παρά ταύτα καταλήγει, ή εκείνος ή εμείς, (η συνεχής αναγνωστική ταύτιση δεν διευκολύνει την διάκριση μεταξύ ημών) στο ότι ο θάνατος των νεκρών πολύ μικρός είναι μπροστά στον θάνατο των ζωντανών που κυοφορείται και επωάζει σαν στόμα που ποτέ δε μιλά αλλά κατατρώει και κατασπαράσσει ένα αόρατο γιγάντιο και νηπενθές βρέφος θανατικό, φασματικό, θανατοπρόσωπο, που θα σκοτώσει τον γονιό του μόλις στην γέννησή του.

Εικαστική έξοδος ή η μεταμφίεση της εξόδιου ακολουθίας

Εικαστική έξοδος ή εξόδιος ακολουθία, μεταμφιεσμένη να υποδύεται αυτό που στη φανέρωσή του σοκάρει, τη νεκρώσιμη ακολουθία. Πόσες φορές δεν φοβηθήκαμε ακόμα και να προφέρουμε την λέξη πέθανε... βλέπεις οι λέξεις κόκκαλα δεν έχουν και κόκαλα τσακίζουν. Έξοδος, δηλαδή διαφυγή προς τα πού και από πού ή από πού και προς τα πού· βλέπεις η αρχή και το τέλος πάντα συναντιούνται. Η εξόδιος ακολουθία προσβλέπει στον αποχαιρετισμό κεκοιμημένων αλλά και όσων πρόκειται να κοιμηθούν μελλοντικά με την ελπίδα της Αναστάσεως. Οι άλλοι, μετέχοντας στο δράμα των δικών τους άλλων, συμπαρίστανται ενώ κάνουν εντός τους, την πρόβα τους νοερά, συχνά δίχως επίγνωση. Σάμπως ολάκερη η ενασχόληση μας με την τέχνη δεν είναι πάντα αναστάσιμη, δεν είναι μια εικαστική ή αισθητική έξοδος από τον φόβο του θανάτου; Του δικού μας και των άλλων αγαπημένων, ένα ιδεοψυχαναγκαστικό «πηγαινέλα» μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας, ένας ελιγμός αιωνιότητας, ένα μαγικό ξόρκι να μένει η ψυχή ψευτοαναπαυμένη; Ας μη γελιόμαστε· δεν είναι η λόγχη του θανάτου που τρομάζει αλλά ο αβίωτος βίος...

Ειρήνη – Διαλεχτή Κουρομιχελάκη